

'We willen meetbare resultaten zien'

Zaltbommel investeert in biodiversiteit en landschappelijke waarde

De gemeente Zaltbommel trekt de komende vier jaar structureel een ton per jaar extra uit voor groenbeheer. Stad en Groen wil van wethouder Adrie Bragt (CU) weten waarom de Gelderse gemeente plots zo diep in de buidel tast. De wethouder neemt ons mee op een verkenningstocht door de Bommelerwaard en vertelt over zijn ambities voor de biodiversiteit in de gemeente. Maar het college investeert niet in projecten 'voor de Bühne', bezweert Bragt. 'We gaan voor meetbare resultaten.'

Autuer: Paul van der Sneppen

Wie dit groeiseizoen door de Bommelerwaard fietst, kan zomaar stuiten op mannen en vrouwen die op hun knieën in een berm geconcentreerd op zoek zijn naar bloemen, planten en insecten. Het zijn ecologen van Natuurwacht Bommelerwaard, die in opdracht van de gemeente Zaltbommel bezig zijn met een nulmeting.

Een nulmeting suggereert dat er iets op stapel staat. 'Dat klopt,' zegt wethouder Bragt. 'De extra ton per jaar die we de komende vier jaar hebben gereserveerd voor groenonderhoud, gaat vrijwel helemaal op aan ecologisch bermbeheer. We gaan extra maaien en afvoeren en dat alles op een manier die optimaal rendeert voor de biodiversiteit. We willen méér verschillende soorten planten en insecten in onze gemeente.'

Impact

Bragt laat er geen misverstand over bestaan dat hij gaat voor impact. 'We gaan niet voor het mooi, maar voor een meetbaar resultaat. Een fotogenieke, bloemrijke berm is bijvangst. Maar

als we geld investeren in biodiversiteit, dan willen we toch vooral weten wat we daar precies voor terugkrijgen. Vandaar dat er nu mensen door het gras kruipen om insecten- en plantensoorten te tellen.'

Het college van Zaltbommel wil weten of ze de biodiversiteitsambitie goed gestalte geeft. Ze put daarom graag uit de verzamelde kennis van clubs als de Natuurwacht Bommelerwaard, kennisnetwerk Stichting Gelders Landschapsbeheer en de provincie Gelderland. 'Ik heb de indruk dat de inzichten nogal eens veranderen. Denk aan de beste datum om te maaien. Dat was ooit 16 juni. Nu gaan er steeds vaker stemmen op om toch eerder te maaien. Of de vraag of je het maaisel meteen moet weghalen of eerst even laten liggen, zodat het zaad eruit kan. Wij pretenderen niet te weten hoe we de meeste impact scoren. We laten ons daarom graag adviseren door kenners en ervaringsdeskundigen.'

Engels landschapspark

De tocht door de gemeente voert eerst naar

6 min. leestijd

OP DE FIETS

De gerestaureerde muzikent op de stadswallen van Zaltbommel moet cultuurevenementen aantrekken.

'Biodiversiteitsbeleid begint met een goede nulmeting'

de stadswallen van Zaltbommel. Daar is de gemeente bezig met het restaureren van een 19e-eeuws stadspark van landschapsarchitect François Willem de Virieu. Het Engelse landschapspark dateert van 1834 en moet in originele luister hersteld worden.

'Je kunt best een stevige discussie voeren met de monumentencommissie over de vraag of dit wel de meest historisch correcte keuze is.' Bragt doelt daarmee op historische feiten die zich voltrokken ver voor de aanleg van het park. De stadswallen stammen immers uit de 14e eeuw en zijn oorspronkelijk bedoeld als verdedigings-

werk. Ze speelden onder meer een belangrijke rol in het historisch belangwekkende beleg van Zaltbommel (1574) door de Spaanse troepen in de Tachtigjarige Oorlog. 'Vanuit militair-strategisch oogpunt heeft een park natuurlijk geen plaats op een verdedigingswerk. Het geschut had een vrij schootsveld nodig. Bomen en boschages stonden de militairen maar in de weg.' Maar de tijd schrijdt voort en elk tijdsgewricht schrijft zijn eigen geschiedenis. 'En dus moet je keuzes maken. Daarom hebben we bij de restauratie van de stadswallen de aanleg van het park van Virieu als historisch ijkpunt gekozen.'

Meer groen

Die keuze ligt in Zaltbommel voor de hand. Ze sluit aan bij het groenbeleidsplan van de gemeente. Daarin wordt namelijk nadrukkelijk gekozen voor meer groen. 'Waar ruimte is, willen we groen aanleggen. Zo zijn we van plan om waar mogelijk nieuwe bomen te planten. We hebben het dan niet alleen over het vervangen van zieke en oude bomen, maar nadrukkelijk ook over het uitbreiden van het bomenareaal.

Daar is de afgelopen decennia veel te weinig aandacht voor geweest.'

In De Torentuin, de tweede halte in de rondleiding, is biodiversiteit opmerkelijk genoeg niet het hoogste doel, zoals misschien verwacht wordt van een gemeente die daar fors op inzet. De Torentuin op de stadswal van Zaltbommel is een zelfbeheerproject dat ongeveer vier jaar geleden is afgetrapt. 'Bloemen en bijen zijn hier slechts bijvangst. De beheerders krijgen behoorlijk vrij spel. Er is speelruimte voor kinderen, er worden groenten en fruit gekweekt en ook kruiden. De enige belangrijke voorwaarde die we stellen, is dat het openbaar groen moet blijven. Het mag door niemand geclaimd worden.'

Zelfbeheer

Zaltbommel draagt graag groenprojecten over aan zelfbeheer door burgers. Dat ze daarmee de regie moet loslaten en dus ook niet elk stuk openbaar groen kan betrekken in de biodiversiteitsambitie, vindt Bragt geen probleem. 'Het past in onze ambitie om maximaal effect te

Buitenrecreatie in Gameren

Zelfbeheer in de wijk Bulkenlaan in Gameren: 'Bewoners kiezen vooral voor kleur.'

sorteren met het biodiversiteitsbeleid. Daarom richten we dat beleid heel bewust vooral op de hoofdstructuren, met name door ecologisch bermbeheer.'

De idee daarachter is om door de hele gemeente lange linten te maken met een hoge natuurwaarde. 'Met ecologisch maaibeheer kunnen we grote slagen maken. Als een maaimachine vertrekt uit Zaltbommel en zijn werk eindigt in Aalst, zijn we veel efficiënter bezig dan wan-

neer we in alle dorpen op stukjes snippergroen aan de slag gaan. Dat levert misschien mooie, bloemrijke dorpsgezichten op, maar het kost ook veel te veel geld en heeft relatief minder impact.'

Hommels

Dat zelfbeheer ook samen kan gaan met het streven naar meer biodiversiteit, is te zien in Gameren. Daar hebben de bewoners van de nieuwbouwwijk Bulkenlaan plantsoenen in

Zaltbommel in vogelvlucht

Zaltbommel groeit hard. Op 1 januari van dit jaar telde de gemeente circa 29.000 inwoners, verdeeld over de stad Zaltbommel, die ongeveer de helft van het inwonertal huisvest, en elf dorpskernen, verspreid over de noordwestelijke helft van de Bommelerwaard. De gemeente heeft een oppervlakte van 89.167 hectare. In het noorden grenst de gemeente Zaltbommel aan de Waal, in het zuiden aan de Maas en in het westen aan de Afgedamde Maas.

Het eiland in het rivierengebied heeft van oudsher een rijke agrarische traditie met veel glastuinbouw. Daarnaast biedt het ruimte aan veel logistieke bedrijven, die de centrale ligging, op ongeveer een uur rijden van de grootste steden, aantrekkelijk vinden.

De begroting van de gemeente in het groenbeheerplan voor 2016-2026 bedraagt 1,3 miljoen per jaar voor structureel groenonderhoud. Op het eiland staan naast de bomen in bossen ongeveer 16.000 solitaire bomen. Zaltbommel heeft zich ten doel gesteld om bij nieuwe ontwikkeling per woning 75 vierkante meter groen te realiseren, waarvan 30 m² als zogenaamd gebruiksgroen wordt ingericht.

De gemeente heeft geen eigen groendienst. Alle uitvoering in het groenbeheer wordt uitbesteed, onder de regie van een gemeentelijke buitendienst. Wel heeft de gemeente negentien mensen met afstand tot de arbeidsmarkt voltijds ondergebracht bij een groenaannemer.

eigen beheer gekregen. Meteen valt op hoeveel kleurrijk groen er in de plantsoenen staat en ook hoeveel hommels daarop afkomen. Bij dit soort zelfbeheerprojecten levert de gemeente doorgaans het plantmateriaal, legt Bragt uit. 'Dat stelt ons ook in de gelegenheid om met de bewoners mee te denken en hen te adviseren. Zo houden we toch nog een beetje regie.'

Zuilichem: 'Tuinbouwkassen zoveel mogelijk inpassen in het landschap.'

Camoufleren

In Zuilichem voert de tocht langs enkele van de grootste fruit- en bloemenkassen van Europa. Hier snijdt Bragt een thema aan dat, in tegenstelling tot het biodiversiteitsbeleid, wél nadrukkelijk met esthetiek te maken heeft: landschapelijke inpassing. De kassen sieren het rivierenland bepaald niet en de gemeente wil ze graag meer in de omgeving inpassen. Dat 'inpassen' is eigenlijk een eufemisme voor 'aan het zicht onttrekken'. Groenstroken moeten de kolossale glazen blokkendozen enigszins camoufleren.

'We gaan niet voor het mooi, maar voor het resultaat'

Met de tuinders worden afspraken gemaakt die het voor de ondernemers mogelijk maken om bijvoorbeeld kassen te vernieuwen. De voorwaarde is dat ze meewerken aan de landschapelijke inpassing. 'Dat gaat niet altijd goed', vertelt Bragt, wijzend op een perceel langs een kas. 'Waar dat paard staat te grazen, hadden bomen en andere groenvoorzieningen moeten staan; daar is een robuuste groenstrook gepland. Dit is teleurstellend. Hier moeten we op gaan handhaven. Dat is nooit leuk.'

De dorpsbegraafplaats van Brakel wordt door vrijwilligers onderhouden: 'Goed voor de sociale cohesie.'

Begraafplaats

In Brakel voert de tocht naar de algemene begraafplaats, ook een zelfbeheerproject. Een handvol vrijwilligers uit het dorp heeft het onderhoud van de nog in gebruik zijnde begraafplaats overgenomen. Aan de staat van onderhoud doet dat niets af. Integendeel; de begraafplaats ligt er keurig bij.

De gemeente doet hier alleen het snoeiwerk aan de heggen. 'Verder kunnen we het helemaal aan de vrijwilligers overlaten', vertelt Bragt. 'Dorpelingen waarderen dat werk enorm. Ze kennen de vrijwilligers persoonlijk en dat heeft zo zijn voordelen. Waar wij als gemeente nooit iets aan een graf kunnen doen, kunnen dorpeelingen de vrijwilligers wel vragen om onderhoud te plegen. Dat gebeurt bijvoorbeeld weleens wanneer een steen verzakt. Zo zie je hoe zo'n burgerinitiatief ook de sociale cohesie in het dorp versterkt.'

Bermbeheer

De laatste stop brengt ons weer terug bij het thema biodiversiteit. Onder de rook van het dorp Poederloijen treffen we langs een lokale weg een bloemrijke berm aan. Het is een burgerinitiatief, maar wat Bragt betreft niet exemplarisch voor de plannen die de gemeente heeft voor het ecologisch bermbeheer in de omgeving. 'We hebben hiermee ingestemd, maar je moet je wel afvragen of dit de ideale manier is om ecologisch bermbeheer toe te passen. Er heeft hier bijvoorbeeld geen nulmeting plaatsgevonden. We hebben dus geen zicht op het effect op de biodiversiteit. Wat we hier zien, zijn bovendien niet noodzakelijk inheemse plantensoorten. Dit is ingezaaid.'

Bragt durft kritisch te kijken naar initiatieven en ideeën. 'Deze berm ziet er mooi uit. Dat is de

belangrijkste winst. Maar het zou zomaar kunnen dat dit project een averechts effect heeft op de biodiversiteit. Experts waarschuwen dat een bloemrijke berm ook als 'insectenval' kan werken. Daarvan wordt gesproken als insecten te ver van hun nest worden weggevoerd en de weg terug niet meer kunnen vinden.'

In het streven om het biodiversiteitsbeleid optimaal te laten renderen, leunt de wethouder zwaar op de kennis van materie- en ervaringsdeskundigen die is verzameld binnen het leernetwerk van de provincie Gelderland. 'We zijn erg te spreken over de samenwerking met de provincie. Die heeft zelf ook wegen en bermen in beheer en heeft dus ook veel behoefte aan actuele kennis over ecologisch bermbeheer. Ik vind dat ze die kennis goed beheert en deelt en dat is belangrijk. Inzichten veranderen. We leren steeds bij. Dat vergt zorgvuldig kennismanagement en de provincie faciliteert dat heel goed, vind ik.'

Be social

Scan of ga naar:

www.stad-en-groen.nl/article/30652/we-willen-meetbare-resultaten-zien